NÁLEZY VZÁCNÝCH MAKROPTERNÍCH FOREM KOBYLEK A SARANČÍ (SALTATORIA) V ČSSR

František C h l á d e k

V této zprávě uvádím údaje o výskytu některých vzácných dlouhokřídlých forem rovnokřídlého hmyzu, které jsou zatím na území naší republiky považovány za vzácné až velmi vzácné. O jejich výskytu u nás je známo v literatuře velmi málo údajů, a rozšiřuji je proto o další, zejména z Moravy a Slezka. Významný je především nález velmi vzácné formy Conocephalus dorsalis f. burri Ebner, která byla u nás nalezena zatím jen na Slovensku. Zpracovaný materiál pochází z mých sběrů a ze sbírky dr.B.Dobšíka. Všechny uvedené dlouhokřídlé formy (vesměs holopterní) byly dříve popisovány jako variety a vyskytují se společně s typickými krátkokřídlými (mikropterními až squamipterními) druhy. Používám užitého staršího pojmenování těchto variet a označuji je jako formy.

Conocephalus dorsalis f.burri Ebner 1910. V r.1964 jsem zjistil tuto formu v Holasicích u Rajhradu (okres Brno-venkov) na vlhké lokalitě u rybníka, zvaného Táborec. Tento malý, pozvolna vysychající rybník je obklopen mokřinami s význačným porostem rákosu, chrastice rákosovité, třtiny a ostřice. Typická forma je zde velmi hojná. 1.srpna 1964 jsem spatřil také tři kusy holopterní formy, dvě samičky a jednoho samečka. Podařilo se mi chytit jen jednu samičku a mám ji ve své sbírce. Rozměry vyschlého kusu: délka těla 14,5 mm, krovek 17 mm, křídel 19 mm, kladélka 10 mm. Při průzkumu této lokality jsem napočítal na tři makropterní jedince asi 80 jedinců typické formy. Poprvé byla holopterní forma popsána jako varieta z Rakouska Ebnerem a zjištěna zatím jen ojediněle také v Holandsku, Westfálsku a Polsku. V ČSSR jen ve dvou exemplářích od Sence a Bratislavy (Schneeberg 1931).

Metrioptera (Bicolorana) bicolor f. sieboldi Fisch. 1849. Tato zřídka se vyskytující holopterní forma byla dříve nalezena Ginterem (1951) a Čejchanem (1955). Další lokality jsou: Pavlovské kopce - 22.8.1958, 1 sameček, leg. Dobšík; Čejč - 4.7.1963, 1 samička, leg. autor; Pouzdřany - 30.6.1964; zde jsem na stepi zjistil celkem 11 jedinců holopterní formy, 8 samečků a 3 samič-

ky. V tomto roce se zde typická forma vyskytovala velmi hojně. Napočítal jsem při průzkumu v horní části stepi kolem chodníčku na ploše asi 1000 m^2 celkem 90 jedinců typické a 11 holopterní formy. Dva samečky mám ve své sbírce. V roce 1965, 3.srpna, jsem provedl opět průzkum této lokality a napočítal na stejném místě pouze 45 jedinců typických a 1 samečka holopterní formy.

Metrioptera (Roeseliana) roeselii f. diluta Charp. 1825. Rovněž holopterní forma, zjištěna a hlášena ojediněle např. v pracích Obenbergera (1926), Schneeberga (1931), Vojtka (1949), Gintera (1951), Dobšíka (1951 a 1959), Čejchana (1959). V Dobšíkově sbírce je několik jedinců z lokalit v Čechách a ve Slezsku (Jeseníky). Jsou to: Peřimov u Jilemnice - 18.8.1942, 1 samička, leg. Dlabola; Bruntál - 30.9.1949, 1 samička, leg.Dobšík; Lipová hora (Rychlebské hory) - 13.9.1955, 1 samička, leg. Dobšík. U všech kusů přesahují krovky jen nepatrně zadní kolena.

Euthystira brachyptera f. homoptera Eversm. 1848. U nás hlášena jen Ginterem (1951) z V.Javořiny na Moravě. Je to rovněž vzácná holopterní forma a vyskytuje se častěji v horských polohách. V Dobšíkově sbírce je z těchto lokalit: Březová (okres Opava) - 31.7.1956, 1 sameček na rašeliništi, leg. Dobšík; Belanské Tatry - 13.8.1947, 2 samečci a 1 samička, leg. Dobšík; v mé sbírce je 1 sameček z Tatranské Kotliny (Bel.Tatry) z 21.8.1964, leg.autor.

FUNDE SELTENER MAKROPTEREN FORMEN VON LAUB- UND FELDHEUSCHRECKEN (SALTATORIA) IN DER TSCHECHOSLOWAKEI

Die in diesem Bericht angeführten makropteren Formen sind auf dem Gebiet der Tschechoslowakei selten. Interessant ist der Fund der Art Conocephalus dorsalis f. burri, die früher nur in der Slowakei bei Bratislava und nun auch in der Umgebung von Brno in Mähren festgestellt wurde. Metrioptera (B.) bicolor f.sieboldi wurde neu in den Pollauer Bergen, in Čejč und in Pouzdřany gefunden. Im Jahre 1964 habe ich in Pouzdřany 90 typische und 11 holoptere Exemplare auf der Fläche von 1000 m^2 festgestellt. Euthystira brachyptera f. homoptera ist nun von Schlesien aus Březová (Bezirk Opava), von der Slowakei aus der Bellauer Tatra und früher aus V.Javořina in Südmähren bekannt. Weiter führe ich neue Funde der holopteren Form der Art Metrioptera (R.) roeselii f. diluta, hauptsächlich aus Schlesien an.

LITERATURA

Čejchan A., 1955: Rovnokřídlý hmyz (Orthoptera) státní přírodní rezervace u Č.Krumlova. Čas.Nár.mus.odd.přír., 124: 142-144. Čejchan A., 1959: Příspěvek k poznání rovnokřídlého hmyzu (Orthoptera) a švábů (Blattodea) Rychlebských hor. Rychlebské hory. Sbor.prací o přír.poměrech, Ostrava: 323-327. Dobšík B., 1951: K poznání Orthopter a Dermapter Slezska. Přír.sbor.Ostravského kraje, 12: 102-119. Dobšík B., 1959: Rovnokřídlý hmyz (Orthoptera) Rychlebských hor, 1.část. Rychlebské hory. Sbor.prací o přír.poměrech, Ostrava: 290-297. Ginter O., 1951: Výskyt vzácnějších Orthopter na Moravě. Entom.listy (Folia entom.) 14: 167-169. Obenberger J., 1926: Rovnokřídlý hmyz (Orthoptera a Dermaptera) Republiky československé. Praha. Schneeberg A., 1931: Orthoptera okolí Bratislavy. Sborník přírod. odboru Slov.Vlast.Muzea, 1924-1931: 91-107. Vojtek J., 1949: Příspěvek k poznání slezských Orthopter. Přír. sbor. Ostrav. kraje, 10: 319-337.

DŘEPČÍK CHAETOCNEMA HEIKERTINGERI LUBISCHEV 1963 V ČESKOSLOVENSKU (COLEOPTERA, ALTICIDAE)

Sdělení z pracovní schůze Společnosti dne 19.února 1966.

Jeden z našich nejhojnějších dřepčíků Chaetocnema concinna (Marshall 1802) byl Lubischevem (1963) rozdělen na tři samostatné druhy. Lubischev došel k tomuto výsledku biometrickým měřením některých distancí na jedincích z různých lokalit a jejich matematickým vyhodnocením. Jménem Ch.concinna označuje Lubischev populace, které převládají v západních částech palearktické oblasti, další dva popsal jako nové: Ch.heikertingeri Lubischev, kterou zjistil na různých lokalitách od Dálného východu až po Vogézy, a Ch.heptapotamica Lubischev, která byla zjištěna v jižním Kazachstanu a v Kirgizii. Všechny tři taxony mohl pak také rozlišit podle tvaru aedoeagu. Při sdělení byly demonstrovány oba druhy, které žijí u nás, a schematické obrázky uvedených orgánů. Ch. concinna: strany aedoeagu od polovice délky mírně rozbíhavé a k hrotu ponenáhlu zúžené. Ch. heikertingeri: stra-